

ISSN 1999-4214 (print)
ISSN 2957-5095 (online)

ЕУАЗИЯ ГУМАНИТАРЛЫҚ ИНСТИТУТЫНЫҢ
ХАБАРШЫСЫ

ВЕСТНИК

ЕВРАЗИЙСКОГО
ГУМАНИТАРНОГО
ИНСТИТУТА

BULLETIN

OF THE EURASIAN HUMANITIES
INSTITUTE

№ 2/2022

Жылына 4 рет шығады
2001 ж. шыға бастаған

Выходит 4 раза в год
Начал издаваться с 2001 г.

Published 4 times a year
Began to be published in 2001

Нұр-Сұлтан, 2022
Нур-Султан, 2022
Nur-Sultan, 2022

Бас редакторы **Дауренбекова Л.Н.**
Еуразия гуманитарлық институтының доценті, филология ғылымдарының кандидаты, Нұр-Сұлтан, Қазақстан

Жауапты редактор **Алимбаев А.Е.**
*Еуразия гуманитарлық институтының доценті, философия докторы (PhD)
Нұр-Сұлтан, Қазақстан*

Редакция алқасы

Аймұхамбет Ж.Ә.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Ақтаева К.	филология ғылымдарының докторы, профессор, А. Мицкевич атындағы Польша университеті, Познань, Польша.
Әбсадық А.А.	филология ғылымдарының докторы, профессор, А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай, Қазақстан
Бредихин С.Н.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Солтүстік Кавказ федералды университеті, Ставрополь, РФ
Гайнуллина Ф.А.	филология ғылымдарының кандидаты, доцент Ә. Бөкейхан атындағы университеті, Семей, Қазақстан
Ермекова Т.Н.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан
Есиркепова К.Қ.	филология ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай, Қазақстан
Жүсіпов Н.Қ.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Торайғыров университеті, Павлодар, Қазақстан
Курбанова М.М.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Алишер Навои атындағы Ташкент мемлекеттік өзбек тілі мен әдебиеті университеті, Ташкент, Өзбекстан
Қамзабек Д.	ҚР ҰҒА академигі, филология ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Құрышжан Ә.	филология ғылымдарының кандидаты, профессор, Ханкук шетелтану университеті, Сеул, Оңтүстік Корея
Онер М.	философия докторы (PhD), профессор, Эгей университеті, Измир, Туркия
Пименова М.В.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Шет ел тілдері институты, Санкт-Петербург, РФ
Сайфулина Ф.С.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Қазан федералды университеті, Қазан, Татарстан, РФ

Редакцияның мекенжайы: 010009, Нұр-Сұлтан қ., Жұмабаев даңғ., 4
Телефон/факс: (7172) 561 933; E-mail: eagi.vestnik@gmail.com, Сайт: ojs.egi.kz

Еуразия гуманитарлық институтының Хабаршысы.
Меншіктенуші: «Еуразия гуманитарлық институты»
Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі Ақпарат комитетінде қайта есепке қойылды.
Тіркеу № KZ92VPY00046970 17.03.2022
Басуға 05.07.2022ж. қол қойылды. Пішімі 60*84 1\8. Қағаз офсеттік Көлемі. БТ.
Таралымы 200 дана. Бағасы келісім бойынша. Тапсырыс № 89
«Ақтаев У.Е.» баспасында басылып шықты

Главный редактор **Дауренбекова Л.Н.**
Кандидат филологических наук, доцент Евразийского гуманитарного института,
Нур-Султан, Казахстан

Ответственный редактор **Алимбаев А.Е.**
Доктор философии (PhD), доцент Евразийского гуманитарного института,
Нур-Султан, Казахстан

Редакционная коллегия

Аймухамбет Ж.А.	доктор филологических наук, профессор, ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Актаева К.	доктор филологических наук, профессор, университет имени Адама Мицкевича, Познань, Польша.
Абсадық А.А.	доктор филологических наук, профессор, Костанайский региональный университет имени А. Байтурсынова, Костанай, Казахстан
Бредихин С.Н.	доктор филологических наук, профессор, Северо-Кавказский федеральный университет, Ставрополь, РФ
Гайнуллина Ф.А.	кандидат филологических наук, доцент университет имени А. Бокейхана, Семей, Казахстан
Ермекова Т.Н.	доктор филологических наук, профессор, Казахский национальный женский педагогический университет, Алматы, Казахстан
Есиркепова К.К.	кандидат филологических наук, профессор, Костанайский региональный университет имени А. Байтурсынова, Костанай, Казахстан
Жусипов Н.К.	доктор филологических наук, профессор, Торайгыров университет, Павлодар, Казахстан
Курбанова М.М.	доктор филологических наук, профессор, Ташкентский государственный университет узбекского языка и литературы им. Алишера Навои, Ташкент, Узбекистан
Камзабек Д.	академик НАН РК, доктор филологических наук, профессор, ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Курышжан А.	кандидат филологических наук, профессор, Университет иностранных языков Ханкук, Сеул, Южная Корея
Онер М.	доктор философии (PhD), профессор, Эгейский университет, Измир, Турция
Пименова М.В.	доктор филологических наук, профессор, Институт иностранных языков, Санкт-Петербург, РФ
Сайфулина Ф.С.	доктор филологических наук, профессор, Казанский федеральный университет, Казань, Татарстан, РФ

Адрес редакции: 010009, г. Нур-Султан., пр. Жумабаева, 4
Телефон/факс: (7172) 561 933; E-mail: eagi.vestnik@gmail.com, Сайт: ojs.egi.kz

Вестник Евразийского гуманитарного института.

Собственник: «Евразийский гуманитарный институт».

Министерством информации и общественного развития Республики Казахстан Комитет информации постановлено на
переучет № KZ92VPY00046970 17.03.2022

Подписано в печать 05.07.2022ж. Формат 60*84 1\8. Бум. Типогр.

Тираж 200. Цена согласовано. Заказ № 89

Напечатано в издательстве «У.Е. Актаева»

Chief Editor **Daurenbekova L.N.**
*Candidate of Philological Science, Associate Professor of the Eurasian Humanities
Institute, Nur-Sultan, Kazakhstan*

Editor-in-Chief **Alimbayev A.E.**
*Doctor of Philosophy (PhD), Associate Professor of the Eurasian Humanities Institute,
Nur-Sultan, Kazakhstan*

Editorial Board

Aimuhambet Zh.A.	Doctor of Philological Sciences, Professor, L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Aktayeva K.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Poznan Adam Mitskevich University, Poznan, Poland
Absadyk A.A.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Kostanay Regional University named after A.Baitursynov, Kostanay, Kazakhstan
Bredikhin S.N.	Doctor of Philological Sciences, Professor, North-Caucasus Federal University, Stavropol, RF
Гайнуллина Ф.А.	Candidate of Philological Sciences, Associate Professor Alikhan Bokeikhan University, Semey, Kazakhstan
Yermekova T.N.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Kaz. National Women's Pedagogical University. Almaty, Kazakhstan
Yesirkepova K.K.	Candidate of Philological Sciences, Professor, Kostanay Regional University named after A.Baitursynov, Kostanay, Kazakhstan
Zhusipov N.K.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Toraighyrov University, Pavlodar, Kazakhstan
Kurbanova M.M.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Tashkent State University of the Uzbek Language and Literature named after Alisher Navoyi, Tashkent, Uzbekistan
Kamzabek D.	Academician of NAS RK, Doctor of Philological Sciences, Professor, L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Kuryshzhhan A.	Candidate of Philological Sciences, Professor, Hankuk University of Foreign Studies Seoul Korea
Oner M.	Doctor of Philological (PhD), Professor, Aegean University, Izmir, Turkey
Pimenova M.V.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Foreign Languages Institute, St-Petersburg, RF
Seifullina F.S.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Kazan Federal University, Kazan, Tatarstan, RF

*Editorial address: 010009, Nur-Sultan., 4, Prospect Zhumabayev
Tel/Fax: (7172) 561 933; E-mail: eagi.vestnik@gmail.com, Caïm: ojs.egi.kz*

Bulletin of the Eurasian Humanities Institute. Series -PHILOLOGY

Owner: «Eurasian Humanities Institute».

The Ministry of Information and Public Development of the Republic of Kazakhstan Information Committee decided to re-register No. KZ92VPY00046970 17.03.2022

Signed for printing 05.07.2022 Format 60 * 84 1 \ 8. Paper. Printing house

Circulation 200. Price agreed. Order No. 89

Printed in the publishing house of «U.E. Aktaev»

МАЗМҰНЫ-СОДЕРЖАНИЕ-CONTENTS

ТІЛ БІЛІМІ – ЯЗЫКОЗНАНИЕ – LINGUISTICS

Бекенова Г.	Солтүстік өңір гидронимдерінің типологиясы.....	6
Нұрдәулетова Б.И.	Көркем мәтіннің семантикалық кеңістігі (жыраулар поэзиясы мәтіні негізінде).....	15
Сағидолда Г., Жамбулова Қ.Қ.	Түркі лексикографиясының теориялық-методологиялық негіздері.....	28
Шоқабаева С.С., Нұрбанова А.Қ.	Қазіргі қазақ тіліндегі «көк» сөзінің сөзжасамдық әлеуеті.....	37

ӘДЕБИЕТТАНУ – ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ – LITERATURE STUDIES

Abdigapparova ZH.ZH.	Literary studies of Rakhmankul Berdibay and a legend of Kozkaman.....	50
Дәуренбекова Л.Н. Батан С.	Абай Құнанбайұлы – мысал жанрын аудару шебері.....	59
Нұрман Б., Маулан М.	«Қорқыт ата кітабы» үшінші нұсқасының ерекшелігі.....	69
Оспанов С.О., Мырзағалиева К.М., Алимбаев А.Е.	Абайды ардақтау Торғай бойында Ахметтен басталған.....	78

ТІЛ ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТТІ ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІ – МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ – METHODOLOGY OF TEACHING LANGUAGE AND LITERATURE

Курышжан А.	Об опыте подготовки аутентичных учебных материалов при обучении казахскому языку как иностранному в системе перевернутого обучения.....	86
Шормакова А.Б.	Қошке Кемеңгерұлының «жат тілді» оқыту әдісі.....	98

Б. Нұрман¹
М. Маулан²

Оңтүстік Қазақстан Мемлекеттік педагогикалық университеті,
Шымкент қ., Қазақстан Республикасы^{1,2}
(e-mail: bekarysnuriman@gmail.com¹, maralmaulan@gmail.com²)

«ҚОРҚЫТ АТА КІТАБЫ» ҮШІНШІ НҰСҚАСЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІГІ

Андатпа. Түркі халықтарының көне дәуірден жеткен ортақ әдеби жәдігері саналатын «Қорқыт ата кітабының» бұған дейін ғылымда Дрезден және Ватикан нұсқалары белгілі еді. 2018 жылы Қорқыт ата мұрасы ЮНЕСКО-ның «материалдық емес мәдени мұралар» тізіміне енді. Одан көп ұзамай 2019 жылы Иранның Түрікмен сахра аймағынан үшінші нұсқасының табылуы аталған жәдігердің әлем әдебиетіндегі маңызын арттыра түсті. 2019 жылдан бері үшінші нұсқа әлемнің түркітанушы ғалымдары арасында қызу талқыға түсті. Әуелі Метин Екижи, Юсуф Азмун және Н. Шахголи бастаған зерттеушілер тобы дайындаған түрік тілінде үш академиялық басылымы жарық көрді. Үш еңбекте де қолжазбаның факсимилесі, транскрипциясы, түрік тіліндегі аудармасы, жиілік сөздігі және жәдігер туралы зерттеулер қамтылды. Кейін дәл осы үлгіде әзербайжан және өзбек тілінде де басылды. «Қорқыт ата кітабының» үшінші нұсқасы қазақ ғылымы үшін де зерттелуі қажет өзекті тақырыптың бірі. Сондықтан, бұл мақалада үшінші нұсқаның ерекшелігі қарастырылады. Зерттеу барысында қолжазбаның физикалық ерекшелігі талданады. Қорқыттың нақыл сөзі мен үшінші нұсқадағы жаңа эпосқа қатысты ғалымдардың пікірі сараланып, олар салыстырмалы түрде кестемен беріледі. Нәтижесінде үшінші нұсқаның ерекшелігі зерделеніп, онда 23 нақыл сөз бен «Салур Қазанның жеті басты айдаһарды өлтіруі» атты жаңа эпостың барына көз жеткізілді.

Түйін сөздер: Қорқыт ата кітабы, үшінші нұсқа, Түрікмен сахра, Салур Қазан, жеті басты айдаһар.

Кіріспе. Түркі халықтарының ортақ әдеби мұрасы саналатын «Қорқыт ата кітабының» ғылымда бұған дейін екі қолжазбасының бар екені белгілі. Бірі 1815 жылы Дрезденнен, екіншісі 1952 жылы Ватиканнан табылған нұсқасы. Соңғы жылдары аталған жәдігердің тағы да екі қолжазбасының, яғни, 2019 жылы үшінші, 2022 жылы төртінші нұсқасының табылғаны туралы ақпарат тарады. Соңғысының хабарын Түркияның Құтаһия қаласындағы Дұмлыпынар университетінің профессоры, ғылым докторы Ерсен Ерсой есімді ғалым жариялады [1]. Бірақ, әзірге оған қатысты басқа дерек тарамады. Ал, Иранның «Түрікмен сахра» аймағынан шыққан үшінші нұсқасы 2019 жылдан, яғни табылған уақыттан бері әлемдік түркітанушы ғалымдардың қызу талқысына түсті. Бүгінге дейін қолжазбаның факсимилесі, транскрипциясы, түрік тіліндегі аудармасы және жиілік сөздігі бірнеше нұсқада жарық көрді. Дәл осы үлгіде әзербайжан мен өзбек тілінде де басылды. «Қорқыт ата кітабы» Қазақстанның бастамасымен 2018 жылы ЮНЕСКО-ның «материалдық емес мәдени мұралар» тізіміне енгені де белгілі. Сондықтан, үшінші нұсқа қазақ тілінде жан-жақты зерттеуді қажет етеді.

Әдістеме және зерттеу әдістері. Мақаланың негізгі зерттеу нысаны – «Қорқыт ата кітабының» үшінші нұсқасы. Әдеби жәдігердің қолжазбасы ретінде Метин Екижидің, Юсуф Азмунның және Н. Шахголи, В. Иағһооби, Ш. Агатабай, С. Бехзад есімді зерттеушілер тобының дайындаған үш академиялық басылымында берілген факсимилесі негізге алынды. Зерттеу барысында аталған қолжазбаның ерекшелігі мен оған қатысты зерттеушілердің пікірлері сараланады. Нәтижесінде «Қорқыт ата кітабының» үшінші қолжазбасының

ерекшелігі жан-жақты қарастырылады. Ескерткіштегі Қорқыт атаның даналық сөзі мен «Салур Қазанның жеті басты айдаһарды өлтіруі» атты жаңа жыр және аталған мәтін туралы зерттеушілердің көзқарасы салыстырылып, кесте түрінде беріледі.

«Қорқыт ата кітабы» үшінші нұсқасының ерекшелігі А.Б. Ержиласун, О.Ф. Сертка, М. Екижи, Ю. Азмун, Т. Кожаглу, Э. Арыкоглу, Х. Ұзынташ, Р. Әскер, И. Гүлсер, Э. Алкая, Н. Шахголи, В. Иағһооби, Ш. Агатабай, С. Бехзад және т.б. зерттеуші-ғалымдар еңбегінде қарастырылады. Бүгінге дейін жарияланған еңбектердің дені түрік, әзербайжан тілінде екені белгілі. Қазақша жарияланған алғашқы ғылыми еңбек түрік ғалымы Э. Алкаяға тиесілі. Оның мақаласында: «Ал 2018 жылы Уәли Мұхаммед Қожаның Тегеранда тапқан «Түркістан», «Гүнбед» немесе «Түрікмен сахра» деп аталатын үшінші нұсқасын Метин Экиджи, Юсуф Азмун жеке-жеке, ал Насир Шахгули, Валиоллах Якуби, Шахруз Атабай, Сара Бехзад және Рамиз Аскер секілді ғалымдар бірлесе қарастырып, зерттеу нәтижелерін 2019 жылы жариялады. Осылайша, түбі бір түркіге ортақ ұлы баба мұрасы күнібүгінге дейін үздіксіз зерттеліп, көптеген еңбектер жарық көріп келеді» [2, 92] – деп, қысқа ғана ақпарат беріледі. Қазақ тіліндегі келесі бір еңбекті Б. Нұрیمان мен М. Мәулен жариялады. Конференция жинағына енген бұл жазбада үшінші нұсқаның табылуына қатысты мәселе қозғалады [3, 236-239]. Сондықтан, «Қорқыт ата кітабының» үшінші нұсқасын зерттеу қазақ ғылымы үшін өзекті мәселенің бірі.

Талқылау мен бақылау. «Қорқыт ата кітабының» үшінші нұсқасының М. Екижи, И. Азмун және Н. Шахголи бастаған зерттеушілер тобының дайындауымен үш академиялық басылымы нұсқасы жарық көрді. Екеуі жеке-жеке кітап болып шықса, біреуі ғылыми журналдың бетінде жарияланды. Осы басылымдарға қарап отырып, үшінші нұсқаның ерекшелігін тануға болады. Бұл тақырып жоғарыда аталған ғалымдардан бөлек, А.Б. Ержиласун, О.Ф. Сертка, Т. Кожаоглу, Р. Әскер, И. Гүлсе және т.б. ғалымдар тарапынан да қарастырылды. Зерттеушілердің дені түрік және әзербайжан тілінде жарияланғаны белгілі. Бұл деректердің қазақ тілінде жариялануы қазақ ғылымы үшін маңызды мәселенің бірі. Сондықтан, ұнда әуелі қолжазбаның қағазы мен басқа да физикалық ерекшелігіне тоқталудың маңызы зор.

Тарихи жәдігерді көпшілікке алғаш таныстырған ғалым М. Екижи: «бұл нұсқа pdf форматта болғаны үшін кітап пен қағаздың ерекшелігі туралы мәлімет бере алмаймыз» [4, 20] дейді. Екінші академиялық басылымды дайындаған ғалым Юсуф Азмун еңбегінде де қолжазбаның pdf форматта қолданылғаны айтылады [5, 8]. Демек, М. Екижи мен И. Азмун да нұсқаны баспаға дайындау жұмысын электронды көшірмесі арқылы жасады деген сөз. Сондықтан, табылған жазбаның өлшемі, қағазы және басқа да физикалық ерекшелігі туралы мәлімет кітап ретінде жарық көрген М. Екижи мен И. Азмун басылымдарында кездеспейді. Ал, Н. Шахголи, В. Иағһооби, Ш. Агатабай және С. Бехзад есімді зерттеушілер тобы жариялаған еңбекте нұсқаның физикалық ерекшеліктері нақты көрсетіледі. Мысалы, ондай былай дейді:

«Қорқыт ата кітабының Гүнбед жазбасы – жиектері мен бұрышы әбден мүжілген, кейбір жері шамадан тыс тозған және дағы бар жұқа, бірақ сапалы және қою сары түсті, өлшемі 236×146 мм 31 беттен тұратын кітап. Қағаздың түрі, қайда және шамамен қашан өндірілгенін анықтау бөлек бір зерттеуді қажет етеді. Жазбаның бірнеше қабатты картоннан жасалған мұқабасының өлшемі болса 245×155 мм. Мұқабаның алдыңғы бетінің жоғарғы оң жақ бұрышы жыртық және осы беттің орта тұсында оқыла қоймайтын бір таңба бар. Ұқыпсыз түрде беттелген жазбаның парақтары бір-біріне тігілген жеріне қызылтүсті мата жабыстырылған. Соңғы парақтың бір бөлігі мұқабаның ішкі бөлігіне жабысып қалғандықтан толықтай ашылмайтын жағдайда. Парақтарды біріктіру үшін екі қабатталған көк жіппен әр жерден бір жүргізілген тігіс кітаптың көрінісін бұзып тұр. Мұның бәрі, қолжазба шынымен сатушының айтқанындай аға Мұхаммет Хан Качар кітапханасынан қалған жәдігер болса, онда ұқыпсыз қапталған мұқабаның түпнұсқа емес, кейіннен

жасалғанын көрсетеді. Қолжазбаның мұқият жасалғаны – бұл еңбектің хан кітапханасы үшін дайындалғанын дәлелдей түсетін бір нышаны. Парақтарының тозуы, кей жерінде кейіннен жазылған жазбалар мен дақтар соңғы жылдарға дейін оқылғанын көрсетеді [6, 153].

Н. Шахголи В. Иағһооби, Ш. Агатабай және С. Бехзад есімді зерттеушілер тобы қолжазбаны қолға ұстап көргендіктен, кітаптың мұқабасы мен парағынақатысты толық мәлімет береді. Қолжазбаның қалған ерекшеліктері басқа да зерттеушілер еңбегінде жан-жақты түсіндіріледі.

Тарихи жәдігердің факсимилесі М. Екижи, И. Азмун және Н. Шахголи бастаған зерттеушілер тобы дайындаған үш академиялық басылымда да беріледі. Осы еңбектерге назар аударғанда, үшінші нұсқаның арабграфикасымен хатқа түскенін көреміз. Қолжазба 31 парақтан тұрады. Әр бетінде қалың сызықпен төртбұрыштап қоршау сызылған. Шығарманың негізгі мәтіні сол төртбұрыш қоршаудың ішіне жазылған. Әр бетінде негізінен 14 қатар мәтін жазылса, кейбір бетіннен 13 немесе 12 жол мәтін кездестіруге болады. Сонымен қатар, бүкілінің болмаса да, кейбір бетіндегі қоршау сызықтың сыртына жазылған жазулар бар. Солардың бірі ретінде «ұшмақ» және «сыздырды» деген сөзге берілген анықтаманы айтуға болады. Оны ғалым М. Екижи: «көшіруші мәтіннің шетіндегі бос орындарға мағынасы түсініксіз болуы мүмкін сөздердің мағынасын жазып, үстін қызылсызықпен сызған» [4, 20] деп түсіндіреді. Қоршау сыртындағы немесе ішіндегі болсын, негізгі жазу қара сиямен хатқа түссе де, қоршау ішіндегі кейбір мәтін қызылмен сиямен жазылған.

Араб графикасымен хатқа түскен тарихи ескерткіштің жазу үлгісіне қатысты ғалым М. Екижи «мәтін жалпылай алғанда «несталик» жазу үлгісімен жазылған» десе [4, 20], И. Азмун «кітап өте керемет «несталик» жазу үлгісімен жазылған, мәтіннің кейбір жерлерінде, әсіресе, қоршау сызықсыртындағы жазуларда «шикесте» үлгісі аралас қолданылған» [5, 12] деп көрсетеді.

Жәдігер араб графикасын жазылса да, кейбір жерінде болмаса, негізінен хареке қолданылмайды. Қолжазбада ұйқасы сақталған, өлең үлгісіндегі мәтінмен қара сөз түріндегі мәтінді бір-бірінен айырып көрсететін ерекшелігі жоқ. Бәрі де қара сөз секілді тізбектеліп жазылған. Сөйлемдердің арасын қалдырылған бос орынға қарап, тануға болады. Ал, бір толғаудың аяқталып, екіншісінің басталғаны көбірек қалдырылған бос орыннан белгілі. Сонымен қатар, қолжазба түпнұсқасының беті нөмірленбеген. Кітаптың аты және ондағы шығармалардың тақырыбы да қойылмаған. Мұны ғалым М. Екижи: «жазбада нақыл сөздер немесе соңында кездесетін жырдың тақырыбы қойылмаған. Басқа нұсқаларда да, осындай жағдайдың кездесуі, мәтіннің ауыз әдебиетінен нәр алғанын дәлелдейді» [4, 20] деп көрсетеді. Дегенмен, академиялық басылымын дайындаған авторлар факсимиленің бетін нөмірлейді.

Басқа нұсқалар секілді, мұнда да кітапты көшірушінің аты-жөні және көшірген уақыты туралы дерек жоқ. Дегенмен, кітапты сатқан кісінің айтуы бойынша кітаптың иесі саналған Качар ханы – аға Мұхаммед хан 1781-1797 жылдары билікте болған. Ғалым А.Б. Ержиласун осы деректі негізге ала отырып: «осы дерекке қарағанда, «Қорқыт ата кітабы» Гүнбед нұсқасының 1781-1797 жылдар арасында немесе 1786-дан біраз уақыт бұрын, бірақ 1759-дан кейін көшірілген деуге болады. Қолжазбаның тілдік ерекшелігі де соны дәлелдей түседі» [7, 7] – деп болжам жасайды.

Нәтижелер. Дрезден мен Ватикан нұсқасы секілді үшінші нұсқада да «нақыл сөздер» мен «эпос», яғни дастан жазылған. Алайда, бұл мәтіндердің мазмұны алғашқы екі нұсқаның мазмұнынан мүлде бөлек. Үшінші нұсқа сонысымен де ерекше. Дегенмен, осы жерде нақыл сөз бен дастанның санына қатысты да зерттеуші-ғалымдар арасында әртүрлі көзқарас қалыптасқан.

Зерттеуші И. Гүлсердің мақаласында үшінші нұсқадағы нақыл сөздің санын И. Азмун 27, М. Екижи 23 және Н. Шахголи бастаған зерттеушілер тобы 24 деп бергенін жазады

[8, 50]. Алайда, ол мұнда алғашқы екі автордың көзқарасын дұрыс берсе де, Н. Шахголи бастаған зерттеушілер тобы көрсеткен нақыл сөз санын қате береді. Дұрысы, онда да 23 деп береді. Демек, И.Азмуннан басқасы нақыл сөз санын 23 деп көрсетеді. Дегенмен, олардың мәтінді бөлуінде аздаған айырмашылық бар. Мысалы, М. Екижи 7-нақыл сөз деп берген мәтінді Н. Шахголи бастаған зерттеушілер тобы екіге бөліп, 7-8 деп береді. Ал, М. Екижи 13-14 деп бөліп көрсеткен нақыл сөзді Н. Шахголи бастаған зерттеушілер тобы біртұтас мәтін ретінде таниды. Үш автордың нақыл сөзді нөмірлеудегі ұқсастық пен айырмашылығын 1-кестеден аңғаруға болады.

1-кесте. Нақыл сөздерді нөмірлеуге байланысты ғалымдардың көзқарасын салыстыру

Иусуф Азмун	Метин Екижи	Н.Шахголи мен әріптестері
1	1	1
2	2	2
3	3	3
4	4	4
5	5	5
6	6	6
7	7	7
8		8
9	8	9
10	9	10
11	10	11
12	11	12
13	12	13
14	13	14
	14	
15	15	15
16	16	16
17	17	17
18	18	18
19		
20	19	19
21	20	20
22	21	21
23		
24		
25	22	22
26		
27	23	23

Нақыл сөздер қолжазбаның Метин Екижи көрсеткен бет саны бойынша 1b-бетінен басталып, 25a-бетінің 6-қатарына дейін жалғасады. Әзербайжан ғалымы Рәмиз Әскер еңбегінде аталған нақыл сөздің санын 24 деп көрсетіп, олардың тақырыбын береді. Автор бұл тақырыптарды Әлирза Сәррафи есімді зерттеушінің қойғанын жазады. Олар төмендегідей:

1. Мінәжат /Münacat.
2. Бір Алланың атын кім еске алмас /Bir Allahın adını kim adamaz.
3. Жалғыздық /Yalquzluq.
4. Жыраушығар /Ozan qorag.
5. Шыдау жоқ /Qatlanmaq uoq.
6. Неге жарар, неге жарар /Nəuə yagar, nəuə yagar.
7. Күні туар, күні туар /Güni doğar, güni doğar.
8. Мықтысы /Yavuzı.
9. Ер болса, игі болса! /Ər olaydı, yeg olaydı.
10. Осал қараған

/ Usal baxan. 11. Хас жігіт /İgid xası. 12. Ізгілігі /Ördəmidir. 13. Ізгілік керек / Örədəm gərək. 14. Бір Аллаға сен /Bir Allaha güvən. 15. Бұл жерлерді кім алды? /Bu yerləri kim açdı. 16. Сүйінер /Sevinür. 17. Қазан едім /Qazan idim. 18. Көргенімді айтамын /Görmiş kimi söylərəm. 19. Мінбесе игі /Minməsə yeg. 20. Жақсылардан не жақсы? /Yaxşılarda nə yaxşıdur. 21. Себеппен /Mane' andan. 22. Көп сөзді тіл /Çoq sözli dil. 23. Қай заманда /Nə çaqlarda. 24. Қазан дейді /Qazan der [9, 6].

Нақыл сөздің көбі белгілі бір ырғақ пен ұйқасқа құрылған және әрбірі әртүрлі тақырыпқа арналған. Сол себепті ғалымдар ондағы көтерілген тақырып пен мазмұнына қарай атау бергені байқалады.

Қолжазбаның 2а және 3а бетінде нақыл сөздердің арасында қызыл сиямен жазылған мәтін кездеседі. Оны ғалым М.Екижи «аралық сөз» деп береді. Мысалы, 1-аралық сөзде «Бұл нақыл сөздегі атаның дұғасы мынау: әркім, бәлки, әр нәрсе өз шегінде және өз дәрежесінде тұрса жақсы. Қабілетті кісілер кемелденуді қалап, білімге талаптанғандарға жәрдемші болар» дейді [4, 156]. Мұны М. Екижи 1-нақыл сөзден кейін береді. Ал, 2-аралық сөзде «Атаның бұл нақыл сөзде қалағаны мынау: «Жаратылған әрбір нәрсе мұқтаж» (Ықылас сүресі, 2-аят) және «Адам – жаратылғандардың ең абзалы» (Исра сүресі, 70-аят). Бірақ, ол да мұқтаж. Ұлы аятта бұйырған. Олай болса, әрбірі дүние мен ақыреттің бақыты үшін әр нәрсеге мұқтаж болады. Бәрін білуші Алла, мұқтаж болғандар үшін қажетті нәрсені жаратыпты» [4, 156] – дейді.

Мұнда, Құран аяттарын мысалға ала отырып, оған қатысты пікір айтылады. Мұны ғалым М. Екижи 2-нақыл сөзден кейін береді. Ғалым Осман Фикри Серткая бұл екі «аралық сөз» нақыл сөздің соңында емес, басында келуі керек деп есептейді. Ол: «Қорқыт ата кітабының Гүнбед (Түрікмен сахра) жазбасының бас жағы кем. Белгілі беттері «нақыл сөздермен» басталған. Бірақ, нақыл сөздердің алдында қызыл сиямен жазылған Қорқыт атаның түсіндірме (Алғы сөзі) бар. Мәтіндегі алғашқы нақыл сөздің «алғы сөзі» жоғалған парақта қалған. Демек, Метин Екижинің бірінші нақыл сөздің соңында «аралық сөз» деп берген жолдары екінші нақыл сөздің басында берілуі керек еді. Сол сияқты, екінші нақыл сөздің соңында берілген «аралық сөз» де үшінші нақыл сөздің басында берілуге тиіс» [10, 27]. Қалай болғанда да, екі «аралық сөз» де, қатар келген екі нақыл сөздің мағынасымен үндеседі. Екеуі де, діни мазмұнда.

Үшінші нұсқа қолжазбасында нақыл сөздерден кейін жаңа эпос келеді. Бұл жырдың мазмұны «Қорқыт ата кітабының» бұған дейін белгілі болған Дрезден мен Ватикан нұсқасындағы жырлардан өзгеше. Ол қолжазбаның 25а-бетіндегі 7-қатардан басталып, 31b-бетіндегі 5-қатарға яғни, қолжазбаның соңына дейін жалғасады. Онда әуелі Салур Қазанның Арас өзені мен Карс қаласын басып алғаны баяндалса, әрі қарай Салур Қазанның жеті басты айдаһарды өлтіргені суреттеледі. Бұған қатысты да ғалымдардың көзқарасы әртүрлі. Мысалы, «Қорқыт ата кітабының» үшінші нұсқасын көпшілікке алғаш болып жариялаған ғалым М.Екижи мұнда бір ғана жыр бар деп көрсетіп, оны «Салур Қазанның жеті басты айдаһарды өлтіруі» деп атайды [11, 8]. Сонымен қатар, бұл жырды Дрезден мен Ватикан нұсқасындағы 12 жырдан кейінгі 13-жыр деп есептейді. Бұл пікірді ғалым А.Б. Ержиласун [7, 7] мен Э. Арыкоглу [12, 29-30] да құптайды.

Ал, И. Азмун, Р. Әскер, Ә. Сәррафи және Н. Шахголи бастаған зерттеушілер тобы мұны екі бөлек жыр деп таниды. Әзербайжан ғалымы Рәмиз Әскер еңбегінде берілген зерттеуші Әлирза Сәррафидің сөзіне қарағанда, ол Салур Қазанның Арас өзені мен Карс қаласын басып алған оқиғасын 24-нақыл сөзге жатқызады. Алайда, бұл түбегейлі қате деуге болады.

Н. Шахголи, В. Иағһооби, Ш. Агатабай және С. Бехзад есімді зерттеушілер болса, 23 нақыл сөзден кейінгі Салур Қазанның Арас өзені мен Карс қаласын басып алуын 24 және Салур Қазанның жеті басты айдаһарды өлтіруін 25 деп нөмірлейді. Сондай-ақ, олар эпостың атауын «Қазанның жеті басты айдаһарды өлтіруі» деп атайды [6, 165]. Ал, Иусуф Азмун болса, бұл мәтінді екіге бөліп көрсетіп, «Қорқыт атаның» 13 және 14-жыр деп айтады.

Мысалы, ол бірін «Салур Қазанның Арас өзені мен Карс қаласын алуы»десе,екіншісін «Салур Қазанның жеті басты айдаһарды өлтіруі» [5, 84-88] – деп береді.

Қолжазбада эпос аяқталған соң парсыша «Құда бйаморзед Хажилу ра» деп жазылған мәтін кездеседі. Мағынасы «Құдай Хажилуға рахмет етсін» дегенді білдіреді. Мұны М. Екижи: «Бұл сөз, жазбаның Хажылы атты біреуге арналғанын білдіреді» [4, 20] деп болжам жасайды.

Қолжазбаның негізгі мәтіні жоғарыда аталған мәтіндерден тұрады.Ондағы нақыл сөз, эпос және эпостың атауына қатысты ғалымдардың пікірі саралана келе, 2-кестедегідей беруге болады.

2-кесте. Үшінші нұсқаның академиялық басылымын дайындаған авторлар еңбегіндегі ұқсастығы мен айырмашылығы.

Академиялық басылымын дайындаған авторлар	Жаңа нұсқадағы нақыл сөз саны	Жаңа нұсқадағы эпос саны	Жаңа нұсқадағы эпосқа берілген атау
Иусуф Азмун	27	2	1) Салур Қазанның Арас өзені мен Карс қаласын алуы 2) Салур Қазанның жеті басты айдаһарды өлтіруі
Метин Екижи	23	1	Салур Қазанның жеті басты айдаһарды өлтіруі
Н.Шахголи мен әріптестері	23	1	Қазанның жеті басты айдаһарды өлтіруі

«Қорқыт ата кітабының» үшінші нұсқасында негізгі мәтіннен бөлек, қоршау сызықтың ішінде және сыртында да жазбалар бар. Ғалымдардың пікірінше, оны кітапты кейіноқыған кісілер жазған. Ол жазбалардың ішіндеарабшажәнепарсыша мәтіндер кездеседі. Мысалы, ба-бетінде араб графикасымен «жилди дүйүми китаби түркмен лисаны 1347» деп жазылған. Оған қатысты ғалым А.Б. Ержиласун: «бұл жолдың кейіннен басқа біреудің жазғаны белгілі. 1347 жыл қазіргі жыл санаумен 1928-1929 жылдармен сәйкес келеді. Демек, бұл деректі сол кезде кітапқа ие болған кісі жазған» [7, 6] – деп түсіндіреді.

Келесі жазба кітаптың соңғы бетіне, дастанның соңғы 5 жолынан соң түскен.Яғни, қалған босжерге кейінненпарсы тілінде үш бәйіт жазылады.Оның латын графикасындағы транскрипциясын ғалым М. Екижи 3-кестедегідей береді:

3-кесте. Парсыша үш бәйіттің транскрипциясы мен қазақша аудармасы

№	Парсыша бәйіт	Қазақша аудармасы
1	Men nevestem het bemaned yadegar Men nemanem het bemaned yadegar	Мен жаздым, хаттадым жәдігер қалсын деп, Мен қалмасам да, хатым жәдігер болып қалсын.
2	Be-yadegar nevestem men in ketabet ra Vegerne in het-e men layek-e ketabet nist	Бұл жазбаны естелік ретінде жаздым Әйтпесе, менің хатым жазуға лайық емес
3	Her ne aned doa teme darem Zanke men bende-ye gonahkarem [4,21]	Кім оқыса, одан тілегім дұға болар Өйткені, мен – күнәһар құлмын

Бұл жазба басқа қаламмен жазылған әрі көшірушінің жазуы емес екені белгілі. Кітапта мұнан басқа да, кейін жазылған мәтіндер кездеседі.

Қорытынды. Ғалымдар «Түркістан/Түрікмен сахра», «Гүнбед» және «Түрікмен сахра» деген атаған «Қорқыт ата кітабының» үшінші нұсқасы түркі халықтарына ортақ рухани қазынасының қатарын толықтырып отырғаны белгілі. Кімнің, қашан және қайда көшіргені белгісіз болса да, жаңа нұсқаның болуы түркі халықтарында ауыз әдебиеті ғана емес, жазба әдебиетінің де қатар дамығанын және кітап оқу мәдениетінің қалыптасқанын көрсетеді. Қолжазбадағы кейіннен жазылған мәтін де, ерте заманнан оқырманның шығармаға қатысты немесе соны оқу барысында ойына келген пікірін кітапқа жазып отыру мәдениеті болғаны байқалады.

Әдебиеттер

1. Dede Korkut hikayelerinin yeni nüshası bulundu. <https://gercekedebiyat.com/haber/dede-korkut-hikayelerinin-yeni-nushasi-bulundu> (қаралған уақыты: 01.03.2022)
2. Алкая Э. Қазақ тілінде жаңашаланған «Қорқыт Ата кітабы» // *Turkic Studies Journal*, Number 3, Volume 2, 2020. 91-95 б.
3. Нұриман Б.Т., Маулан М.Е. «Қорқыт ата кітабы» үшінші нұсқасының табылуы // 12 - сәуір – Ғылым күніне орай өтетін «Байтанаев оқулары-Х» және білім алушылардың дәстүрлі республикалық ХІ ғылыми-тәжірибелік конференциясының ғылыми мақалалар жинағы. I том. Шымкент, 2022. – 236-239 бб.
4. Ekici Metin. Dede Korkut Kitabı Türkistan/Türkmen Sahra Nüshası-Soylamalar ve 13. Boy-Salur Kazan'ın Yedi Başlı Ejderhayı Öldürmesi. İstanbul: Ötüken Yayınevi, 2019. – 222 s.
5. Azmun, Yusuf. Dede Korkut'un Üçüncü Elyazması, Soylamalar ve İki Yeni Boy ile Türkmen Sahra Nüshası (Metin-Çeviri-Sözlük-Tıpkıbasım). – İstanbul: Kutlu Yayınevi, 2019. – 176 s.
6. Shahgoli, N. K.; Yaghoobi, V.; Aghatabai, S. ve Behzad S. Dede Korkut Kitabı'nın Günbet Yazması: İnceleme, Metin, Dizin ve Tıpkıbasım // *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, 16(2), 2019. ss. 147-379 бб.
7. Ercilasun Ahmet Bican. Dede Korkut Kitabı'nın Yeni Nüshası Ve Üzerindeki Yayınlar // *Milli Folklor*, 123, 2019. ss. 5-22 бб.
8. İbrahim Gülser. Dede Korkut'un Yeni Nüshası Üzerine Hazırlanan Yayınlar ve 13. Boyun Okuma Karşılaştırması. *AsyaStudies-Academic Social Studies // Akademik Sosyal Araştırmalar*, 5(15), 2020. 47-63 бб.
9. Əskər, Ramiz. “Kitabi-Dədə Qorqud”un üçüncü əlyazması. Bakı: Elm və Təhsil, 2019. – 154 s.
10. Sertkaya, O.F., Uzuntaş H. Dede Korkut'un Günbed Yazması Üzerine Araştırmalar ve incelemeler. İstanbul: Bilge Kültür Sanat, 2020. – 176 s.
11. Ekici, Metin. 3.Dede Korkut Destanı: “Salur Kazan'ın Yedi Başlı Ejderhayı Öldürmesi” Boyunu Beyan Eder Hanım Hey!” // *Milli Folklor*, 122, 2019. ss. 5-13.
12. Arıkoğlu Ekrem. Dede Korkut Kitabı'nın Üçüncü Yazmasının Bulunuşu // *Milli Folklor*, 123, 2019. ss. 23-30.

Б.Т. НУРИМАН, М.Е. МАУЛАН

Южно-Казахстанский государственный педагогический университета, г. Шымкент,
Республика Казахстан

ОСОБЕННОСТЬ ТРЕТЬЕГО ИЗДАНИЯ «КНИГИ КОРКЫТ АТА»

Аннотация. Ранее в науке были известны Дрезденские и Ватиканские версии «Книги Коркыт ата», считавшейся общей литературной реликвией тюркских народов с древнейших времен. В 2018 году наследие Коркыт ата вошло в список «нематериального культурного наследия» ЮНЕСКО. В 2019 году обнаружение третьей версии в Иранском регионе Туркмен сахра повысило значение этой реликвии в мировой литературе.

С 2019 года третий вариант активно обсуждался среди ученых-тюркологов мира. Первоначально было опубликовано три академических издания на турецком языке, подготовленных группой исследователей во главе с Н. Шахголи, Метином Екиджи и Юсуфом Азмуном. Все три работы включали факсимиле, транскрипцию рукописи, перевод на турецкий язык, частотный словарь и исследования реликвии. Позже в этом же формате печатались работы на азербайджанском и узбекском языках. Третья версия «книги Коркыт ата» является одной из актуальных тем для казахской науки. В данной статье рассматриваются особенности третьего варианта. В ходе исследования анализируется физическая особенность рукописи. По поводу притчи Коркыта и нового эпоса в третьем варианте мнения ученых разделены они представлены сравнительной таблицей. В результате была изучена особенность третьей версии, в которой были использованы 23 притчи и новая эпопея «Убийство семиголового дракона Салуром Казаном».

Ключевые слова: Книга Коркыт Ата, третья версия, Туркменская сахра, Салур Казан, семиголовый дракон.

B.T. NURIMAN, M.E. MAULEN

South Kazakhstan State Pedagogical University, Shymkent, Republic of Kazakhstan

THE FEATURE OF THE THIRD EDITION OF “DEDE KORKUT BOOK”

Abstract. Previously, the Dresden and Vatican versions of the “Book of Korkut Ata” were known in science, which have been a common literary relic of the Turkic peoples since ancient times. In 2018, the Korkut Ata Heritage was included in the UNESCO list of “intangible cultural Heritage”. Shortly after that, in 2019, the discovery of the third version in the Iranian region of Turkmen Sakhra increased the importance of this relic in world literature. Since 2019, the third version has been actively discussed between scientists-Turkologists of the world. Initially, three academic publications were published in Turkish, prepared by a group of researchers led by N.Shahgoli and MetinEkiji, Yusuf Azmun. All three works included facsimiles, transcription of the manuscript, translation to Turkish, a frequency dictionary, and discovery of the relic. Later, the same format was printed in Azerbaijani and Uzbek. The third version of the “Korkyt Ata book” is one of the topical themes for Kazakh science. Therefore, this article deals with the features of the third version. In the step of the discovery, the physical feature of the manuscript is analyzed. Regarding the parable of Korkyt and the new epic in the third version, the opinions of scientists are differentiated, and they are presented by a comparative table. As a result, the feature of the third version was discovered, in which 23 parables and a new epic “The Murder of the seven-headed dragon by Salur Kazan” were used.

Keywords: Book of Korkut Ata, third version, Turkmen Sakhra, Salur Kazan, seven-headed dragon.

References

1. Dede Korkut hikayelerinin yeni nüshası bulundu. <https://gercekedebiyat.com/haber/dede-korkut-hikayelerinin-yeni-nushasi-bulundu> (Data of Bases: 01.03.2022).
2. Alkaya E. Kazak tilindezhanashalangan “Korkut Ata kitabı” [Updated “Book of Korkyt Ata” in the Kazakh Language]. Turkic Studies Journal, Issue 3, Volume 2, 2020. PP. 91-95.
3. Nuriman B.T., Maulen M.E. “Korkut Ata kitabı” ushinshi nushasynyn tabyluy [Discovery of the third version of the “Book of Korkyt Ata”]. Collection of scientific articles of the scientific practical conference “Baitanaev readings-X” and the XIth traditional republican scientific practical conference of students, dedicated to April 12 – Science Day. Volume 1. Shymkent, 2022. PP. 236-239 66.
4. Ekici Metin. Dede Korkut Kitabı Türkistan/Türkmen Sahra Nüshası-Soylamalar ve 13. Boy-Salur Kazan’ın Yedi Başlı Ejderhayı Öldürmesi. İstanbul: Ötüken Yayınevi, 2019. – 222 s.
5. Azmun, Yusuf. Dede Korkut’un Üçüncü Elyazması, Soylamalar ve İki Yeni Boy ile

- Türkmen Sahra Nüshası (Metin-Çeviri-Sözlük-Tıpkıbasım). İstanbul: Kutlu Yayınevi, 2019. 176 s.
6. Shahgoli, N. K.; Yaghoobi, V.; Aghatabai, S. ve Behzad S. Dede Korkut Kitabı'nın Günbet Yazması: İnceleme, Metin, Dizin ve Tıpkıbasım. Modern Türklük Araştırmaları Dergisi, 16(2), 2019. ss. 147-379.
7. Ercilasun Ahmet Bican. Dede Korkut Kitabı'nın Yeni Nüshası Ve Üzerindeki Yayınlar. Milli Folklor, 123, 2019. ss. 5-22.
8. İbrahim Gülser. Dede Korkut'un Yeni Nüshası Üzerine Hazırlanan Yayınlar ve 13. Boyun Okuma Karşılaştırması. AsyaStudies-Academic Social Studies. Akademik Sosyal Araştırmalar, 5(15), 2020. ss. 47-63.
9. Asker, Ramiz. "Kitabi-Dede Qorqud"un üçüncü elyazması. Baku: Elm ve Tahsil, 2019. – 154 s.
10. Sertkaya, O. F., Uzuntaş H. Dede Korkut'un Günbed Yazması Üzerine Araştırmalar ve incelemeler. İstanbul: Bilge Kültür Sanat, 2020. – 176 s.
11. Ekici, Metin. 3.Dede Korkut Destanı: "Salur Kazan'ın Yedi Başlı Ejderhayı Öldürmesi" Boyunu Beyan Eder Hanım Hey!". Milli Folklor, 122, 2019. ss. 5-13.
12. Arıkoğlu Ekrem. Dede Korkut Kitabı'nın Üçüncü Yazmasının Bulunuşu. Milli Folklor, 123, 2019. ss. 23-30.

Авторлар жайлы мәлімет:

Нұримаң Бекарыс Тілегенұлы – PhD, Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университетінің қауымдастырылған профессоры м.а., Шымкент, Қазақстан.

Нуриман Бекарыс Тилегенулы – PhD, и.о. ассоциированный профессор Южно-Казахстанского педагогического университета, г. Шымкент, Республика Казахстан.

Nuriman Bekarys Tilegenuly – PhD, Acting Associate Professor South Kazakhstan Pedagogical University, Shymkent, Republic of Kazakhstan.

МаулаңМарал Есболқызы – Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті қазақ тілі мен әдебиеті кафедрасының магистранты, Шымкент, Қазақстан.

Маулаң Марал Есболқызы – магистрант кафедры казахского языка и литературы Южно-Казахстанского педагогического университета, Шымкент, Казахстан.

Maulan Maral Esbolqyzy – Master student of the Department of the Kazakh Language and Literature of the South Kazakhstan Pedagogical University. Shymkent, Kazakhstan.

Техникалық редакторлар: **М. Аманғазықызы, А.Т. Жұмсақбаев**
Компьютерде беттеген: **А.С. Сыздыкова**

Еуразия гуманитарлық институтының ХАБАРШЫСЫ.
2022. – 2. – Нұр-Сұлтан: ЕАГИ. 109 б.

Жарияланған материалдар автордың көзқарасын білдіреді, олар журналдың редакциялық алқасының пікірімен сәйкес келмеуі мүмкін. Жарияланымдардағы деректер мен мәліметтердің дұрыстығына автор жауап береді.